

Kde v současnosti najdeme nejčistší podobu buddhismu?

Karel Funk

Má buddhismus budoucnost?

RYUZO RYUHAN NISKIKAWA, Tokio

Šest století po Kristově události se rozšířil arabský kult Měsíce, znovu se vynořují náboženství Jahve – měsíce; vnikl do Evropy a oplodňoval až do třináctého století křesťanskou kulturu, která obdržela svoje přímé podněty na jiných cestách. Ze souhrnu křesťanského a mohamedánského náboženství a s nimi spojených kulturních sil mohla vzniknout novodobá kultura.

Pak, opět po šesti staletích, vyžila se antická kultura v kultuře renesance jako opakování jedné minulé pozemské kultury.

A po dalších šesti až sedmi staletích spojuje se v přítomné době třetí proud s centrálním prouděním Kristova podnětu. Je opět, jako ten první, výrazem kosmicko-planetární síly. Rudolf Steiner to líčí takto: „Žijeme dnes, takřka v přechodu, potud, když opět stojíme před začátkem také šest století trvajících kulturních vln, že sem opět vniká něco nového, že Kristův podnět se musí oplodnit něčím novým. Když znovu obnovený měsíční kult v polovině měsíční doby měl čas vyžít se dobou renesance, nyní přišla doba, v níž Kristův podnět, který se právě šíří jako přímý, má a musí přijmout vedlejší proudění.“

Po měsíčním vlivu přichází vliv merkurský, potom v budoucnosti venušský. Dnes můžeme očekávat vliv, který je nutno označit symbolem Merkura. Tento planetární vliv souvisí s onou bytostí, který v šestém století před Kristem v hodině ranního úsvitu, když jitřenka, vlastní Merkur, zářil na nebi, našla cestu k přemožení utrpení života. Rudolf Steiner říká dále v téže přednášce, že nyní nastupuje obnovené vtékání Buddhova proudu a že buddhismus, který v západní kultuře může být plodný, nevynoří se ve staré podobě, neplodné, vyschlé, nýbrž ve změněné*) viz závěr článku. Buddhismus je duchovní proud, který má grandiosní sílu proměny. Jak se ve svých dějinách krok za krokem proměňoval, má být následujícím krátce znázorněno.

Učení Buddhovo můžeme nazvat prabuddhismem. Prabuddhismus nebyl žádným náboženstvím, nýbrž zvěstí o člověku, duchovní vědou.

Prabuddhisté mysleli, že člověk sestává z těla a ze čtyř duševně-duchovních schopností – citění, představování, chtění a poznání – nebo z působení pěti smyslových orgánů a z vědomí. Věděli, že svět se sestává ze tří částí Kamadhatu (astrální svět a fyzický svět), Rupadhatu (nižší duchovní svět) a Arupadhatu (vyšší duchovní svět). Prabuddhisté také věděli, že kosmos prodělává čtvero ročních období: vznikající dobu, zůstávající dobu, dobu zániku a prázdnotu, Pralayu neboli světovou noc. A mysleli, že všechny tři světy jsou májou, ilusí.

Jen sféra nirvány, svět nad vyšším devachanem (Arupadhatu), je jediná reálná sféra, jediná pravá skutečnost. Prabuddhisté se chtěli odtáhnout od světa a spočívat v nirvánické úrovni.

Nový proud vznikl v buddhismu na přelomu časů. To je proud Mahayana, což značí velký vůz (velká loď). Mahayana-buddhisté mysleli, že držení těla prabuddhisty, který hledá svoje spasení, je podobné malému vozu (malé lodi). Mahayana-buddhisté mají odlišnou filosofii. Nehledají nirvánu mimo život na zemi, nýbrž chtějí nirvánický stav nalézt v životě na zemi.

Nirvána znamená pro Mahayana-buddhisty pracovati inkarnacemi pro lidstvo na zemi. /Pozn.: Podle R. Steinera se Mahajana vyvinula krátce po Kristu jakožto nauka soucitu a lásky proto, že buddhisté zavnímali v zemské auře nový mocný impuls Kristův, aniž by museli znát jeho historické události./ V Mahayana-budhismu, v buddhismu po přelomu časů, vznikl pojem bodhisattvů, kteří inkarnacemi působí pro blaho lidstva, ačkoli Mahayana-buddhisté nevěděli, že bodhisattvové jsou ony bytosti, které patří ke Kristu, a že souhrnný celek bodhisattvů je Svatý Duch. Mahayana-buddhisté chtějí také žítí oproštěně od náboženských požadavků, protože učí, že člověk je v největším omylu, protože je zapletený do myšlenky, že musí být duchovní. Tato filosofie Mahayany byla založena Nagardžunou (cca 150 – 250 po Kr.).

V Indii se buddhismus smísil s hinduismem a tak vznikl esoterický buddhismus. Esoterický buddhismus říká, že i člověk i kosmos se skládá ze země, vody, vzduchu, ohně, éteru a z vědomí. A svaté písmo esoterického buddhismu zní: Osvícení znamená sebepoznání, hledej svou moudrost ve své duši. Tvoje duše je původně čistá.

Duchovním vůdcem esoterického buddhismu není Buddha, nýbrž sluneční Bůh Vairocana. Vědy ho nazývají Virocanou, králem Asurů. Asura není prostě jméno zlých duchů, nýbrž je vlastně označením hierarchie Duchů Osobnosti. Rudolf Steiner píše: „Křesťanská tajná nauka užívá pro ně výraz Prasíly (Archeové) a v theosofické literatuře jsou označováni jako Asurové (z Akašické kroniky).“ - Japonští náboženští vědci myslí, že Asura je perský Ahura a že Vairocana nebo Virocana je králem Asurů, Ahura Mazdao.

V Číně byl buddhismus ovlivněn Tao-filosofií, která je představována Lao-Cem a Čuang-Cem; tak vznikl Zen-buddhismus. Lze říci, že zen je buddhismus Číny. (O rozdílu Indů a Číňanů mluví Rudolf Steiner v přednášce pro dělníky z 12. 7. 1924). Zen nebo Chan po čínsku je slovo pro meditační stav.

Legenda vypráví: Jednou řekl Buddha, že chce učedníkům sdělit pravdu. Učedníci přišli k Buddhovi. Ale Buddha stále mlčel a pak vzal do ruky květinu. – Za chvíli pokývnul jeden z jeho žáků, Kasyapa; To je okamžik vzniku Zen–buddhismu, v němž se pravda nesděluje ústy, nýbrž od duše k duši.

Tuto pravdu přinesl Bodhidharma (? – 530) do Číny. Nejdůležitější mistři Zenu Číny jsou Hui–neng (638 – 713) a Lin–ji (? – 866). Mysleli takto: Duše je původně čistá. Když člověk má zlé myšlenky nebo zlé city, duše se stává nečistou. Ale nečistota není vlastnost duše. Poznáním, že duše je původně čistá, se duše očistí. Když člověk zkouší bez vědění o čistotě duše sám hledat čistotu, je zapletený v myšlence čistoty. – Říkají: Nesnaž se být Buddhou, nýbrž buď čím jsi! Ty jsi to, jehož hledáš! – Zen-buddhista myslí, že býtí nyní sám sebou je mnohem důležitější než v budoucnosti se státí Buddhou. A věří, že žítí skutečně obyčejný život je mnohem důležitější než vlastní meditace. Žítí prost titulů, protože titul není již sám člověk.

Jednou se ptal jeden člověk mistra Zenu: „Jak mohu být spasen?“ Zen-mistr odpověděl: „Žij na věky v utrpení.“ Když člověk chce být spasen, je zapleten v myšlence spasení. Když člověk na věky chce zůstat v utrpení, je již spasen. Ideál Zen-buddhisty je žít v pekle. Věří, že když člověk hledá ráj, je sobecký. Vyžaduje velkou lásku chtít žít v pekle. Život v pekle ze svobodného duchovního rozhodnutí, to je pro Zen-buddhisty nirvána.

V Mahayana-buddhismu jsou dvě důležité myšlenky o ráji. Ráj Amitabha nebo Amitayus a ráj Maitreya. Amitabha-Buddha v dřívějším životě, když byl Bodhisattvou, takto přísahal: Nechci býtí Buddhou, pokud všichni lidé nebudou moci přijít do ráje. A nyní je již Buddhou! Přívrženci Amitabha-Buddhy věděli, že žili v temném věku, a věřili, že jediným blahem je víra v Amitabhu.

Jedna indická legenda vypráví: Maitreya byl v dřívějším životě králem. Od Pusha-Buddhy se naučil meditaci: Ponoření do pocitu soucitu. Maitreya znamená soucítící. V budoucnosti bude mít soucit s lidmi a stane se Maitreya-Buddhou.

Ráj Amitabhy je v nebi. Maitreya chce, aby tato země se stala nebeskou. Přívrženci Maitreya-Buddhy hledají budoucí nebeskou zemi.

Dnešní japonští vědci myslí, že „Amitabha“ pochází od perského „Zervan“, otce Ahura-Mazdao a Ahrimana, a že „Maitreya“ pochází z perského „Mithras“. Tato mínění jsou zajímavá, protože proud Buddhův na přelomu časů v křesťanství splynul s proudem Zarathustrovým. A skutečně Mahayana-buddhismus v 1. století přišel do Číny střední Asii, kde bylo rozšířeno náboženství Zarathustrovo...

Ale můžeme nalézt základ budoucího obnoveného buddhismu v působení Buddhy po přelomu časů, jak nám sdělil Rudolf Steiner. Proud Buddhův žije v nejčistší formě v antroposofii. A antroposofie může všechna náboženství oplodnit, křesťansky obnovit.